

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора
Безкорвайної Ольги Володимирівни
на дисертаційне дослідження **Грітчиної Анни Іванівни** на тему
«Формування готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі майбутнього сім'янина», подане на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.07 – теорія і методика виховання

Тема дослідження, обрана Грітчиною Анною Іванівною, є актуальною своєчасною. Вона потребує особливої уваги з боку суспільства, а також необхідності професійної підготовки педагогів шкіл-інтернатів щодо формування готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі майбутнього сім'янина.

Актуальність дослідження зумовлена загостренням суперечностей, які були чітко визначені і в подальшому розв'язані дисертанткою. На сучасному етапі соціально-економічного становища в Україні спостерігається кардинальне посилення цілої низки негативних явищ щодо проблеми сімейних цінностей. Саме в цьому аспекті тема дисертаційної роботи Грітчиної Анни Іванівни нагальною і важливою на часі.

Дана проблема на сьогодні залишається складною для дослідження через відсутність цілісної науково обґрунтованої стратегії виховання досліджуваного явища, посилюється нагальною потребою модернізації змістового та методичного забезпечення, створенням пріоритетних умов, зумовлених сучасними тенденціями реформування освітньо-виховного процесу.

Дисертаційне дослідження здійснено в рамках комплексної теми лабораторії виховної роботи в закладах інтернатного типу Інституту проблем виховання НАПН України «Формування цінностей сімейного життя вихованців закладів інтернатного типу» (державний реєстраційний номер 0113U000221).

Дисертаційна робота характеризується погодженістю компонентів наукового пошуку: взаємозалежністю мети, завдань, об'єкта, предмету наукової новизни, теоретичної і практичної значущості. Система завдань

відповідає поставленій меті й конкретизує її, охоплюючи всю широту досліджуваної проблеми.

Мета дисертаційної роботи автора полягає в обґрунтуванні педагогічних умов формування готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі майбутнього сім'янина у позаурочній діяльності та експериментальній перевірці їхньої ефективності.

Для досягнення цієї мети автором опрацьовано чимало наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених, досліджено відповідний понятійно-категоріальний апарат, проаналізовано положення чинної нормативно-правової бази у сфері досліджень з даної проблематики, а також рекомендації науково-практичних форумів, конференцій та семінарів з досліджуваної проблематики.

Дисертаційна робота структурована, містить вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел і додатки. Привертає увагу те, що зміст кожного розділу чітко підпорядкований меті та завданням дослідження.

Досить цікавим є хронологічний підхід до викладення матеріалу в першому розділі дисертаційної роботи. Автору вдалося виокремити ті чинники, які мали вплив на формування й культивування особливостей готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі майбутнього сім'янина.

Заслуговує на позитивне схвалення здійснений дисертанткою глибокий теоретичний аналіз наукових джерел з проблеми дослідження вітчизняних та зарубіжних учених.

Проведений аналіз наукової та методичної літератури дозволив дисертантці уточнити сутність центрального поняття дослідження «готовність до виконання ролі майбутнього сім'янина» як складного особистісного утворення, що передбачає активно-дієвий стан особистості, її внутрішню зорієнтованість на успішне сімейне життя на основі переконань, поглядів, ставлень, мотивів юнака. Заслуговує на увагу вміння автора працювати з науковим матеріалом, ґрунтовно аналізувати його та успішно робити належні узагальнення теоретичного і практичного характеру.

У процесі дослідження автором використано сукупність діагностувальних методик та методів: анкетування (авторські анкети), бесіди, методика «Незакінчене речення», експертна оцінка, розв'язання життєвих ситуацій, гра-дискусія «Я – сім'янин», опосередковані педагогічні спостереження.

Вважаємо, що комплексне використання згаданих вище методів дослідження дало змогу дисертантці одержати більш достовірні результати діагностичного виміру щодо стану сформованості готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі майбутнього сім'янина

Виокремлені компоненти (когнітивний, емоційно-ціннісний, поведінковий) успішно використані в констатувальній, експериментальній та контрольній частинах дослідження і можуть бути застосовані у практиці виховної роботи в школах-інтернатах.

Результати констатувальної та контрольної частин дослідження підтверджують необхідність і важливість рішення поставленої проблеми та ефективність розроблених дисертанткою пріоритетних педагогічних умов формування готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі майбутнього сім'янина.

Узагальнення результатів аналітичних та експериментальних досліджень, а також вивчення досвіду роботи педагогів-практиків загальноосвітніх шкіл-інтернатів дали змогу Грітчиній Анні Іванівні визначити пріоритетні педагогічні умови формування готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі майбутнього сім'янина у позаурочній діяльності, що стало основою для побудови авторської програми «Я – майбутній сім'янин», програми семінару для педагогів шкіл-інтернатів «Виховуємо сім'янина», в основу яких була покладена гуманістично-особистісно орієнтована парадигма навчально-виховної діяльності.

Програма передбачала використання у виховній роботі з юнаками *інтерактивних методів*: мозковий штурм, рольові та імітаційні ігри, вирішення проблемних ситуацій, створення тематичних творчих робіт, презентації, інсценування, робота в малих групах, обговорення тощо; та *прийоми*: «обмін

думками», емпатійні, рефлексивні, діалогічні, що забезпечили суб'єкт-суб'єктну взаємодію, за якої обмін особистісними позиціями вихователя й вихованця зумовлював морально-духовне зростання.

Науковому рівню відповідає практична зорієнтованість проведеного дослідження, логічно проведена експериментальна частина роботи, детально описано організацію та хід проведення експериментального дослідження. Про їх відповідність зокрема свідчить експертиза даних, проведених в експериментальних навчальних закладах. Отримані автором практичні результати можуть бути використані у практичній діяльності педагогів шкіл-інтернатів; під час викладання у вищих педагогічних навчальних закладах курсів «Теорія і методика виховання», «Педагогіка», «Методика виховної роботи» та спецкурсів «Адаптація випускників шкіл-інтернатів», «Соціально-виховна робота з різними соціальними групами»; для розроблення навчальних посібників з теорії і методики виховання; у системі післядипломної педагогічної освіти.

Заслуговує на позитивне супроводження результатів педагогічного експерименту ілюстративним матеріалом у вигляді таблиць, рисунків, діаграм, представлених у самому тексті дисертації та в її додатках.

Практичне значення визначається тим, що розроблене дослідником змістовне і методичне забезпечення процесу формування готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі майбутнього сім'янина (комплексна діагностика досліджуваного явища, програма тренінгових занять для юнаків шкіл-інтернатів «Я – майбутній сім'янин») були успішно впроваджені у виховний процес загальноосвітніх інтернатних закладів.

Подано чіткий аналіз та інтерпретацію результатів дослідження щодо ефективності впровадження запропонованих педагогічних умов з використанням математичних методів обробки даних. Вірогідність експериментальних даних забезпечується використанням сучасних засобів і методик проведення дослідження, розробленим комплексом тренінгових занять.

У роботі дисертант грамотно й коректно використовує математичний апарат. Положення, покладені в основу змісту дисертації та її структуру, підкріплюються статистичними даними.

Робота пройшла належну апробацію шляхом презентації її матеріалів і результатів на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Основні положення і результати дисертаційного дослідження відображено автором у 18 наукових і навчально-методичних працях, зокрема: 8 статей у наукових фахових і періодичних виданнях (1 з них – у зарубіжному); 2 статті у колективних монографіях, 1 стаття у навчально-методичному посібнику, 1 стаття у методичному посібнику (у співавторстві); 5 тез і статей у матеріалах конференцій, 1 стаття в інших виданнях.

Відзначаючи позитивні сторони дисертації, доцільно вказати, що дослідження не позбавлене певних недоліків. Це дозволяє зробити такі зауваження і побажання:

1. Матеріали дисертаційної роботи суттєво виграли б, якщо б здобувачка більше уваги надала питанню щодо сучасних концептуальних засад і понятійного апарату досліджуваної проблеми.

2. Вважаємо, що було б доцільно представити схематичне зображення структурної моделі поняття «готовність до виконання ролі майбутнього сім'янина», основні положення якого проаналізовані здобувачкою в п. 1.1 I-го розділу дисертації.

3. На думку опонента, для обґрунтування необхідності впровадження педагогічних умов формування готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі майбутнього сім'янина у позаурочній діяльності на констатувальному етапі експерименту варто було б продіагностувати не тільки рівні сформованості готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі майбутнього сім'янина, а й проаналізувати наявну технологічну складову цього інтегрованого утворення (зміст, форми, методи, засоби).

4. Зміст дисертації значно збагатився б, якби дослідниця представила зміст програми тренінгових занять для юнаків шкіл-інтернатів «Я – майбутній сім'янин», урахувавши типи та специфіку виховної роботи в загальноосвітніх та спеціалізованих школах-інтернатах.

5. У дисертаційній роботі доцільно було б представити інші ефективні інноваційні форми та методи виховної роботи, на яких реалізовувалась розроблена у дослідженні авторська програма «Я – майбутній сім'янин». Зокрема, робота клубів, школи молоді, співлекції, взаємолекції, самосемінари, спецкурси тощо.

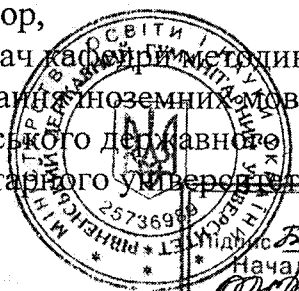
Висловлені зауваження дещо знижують цілісність сприйняття, але не цінність самої роботи, мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дослідження, на його головні теоретичні і практичні результати.

Аналіз дає підстави стверджувати, що дисертація Грітчіної Анни Іванівни «Формування готовності юнаків загальноосвітніх шкіл-інтернатів до виконання ролі майбутнього сім'янина» є завершеним, самостійним дослідженням, наведені наукові результати якого дозволяють кваліфікувати їх як такі, що мають суттєве значення для процесу модернізації освіти у сфері загальноосвітніх шкіл-інтернатів.

Дисертаційне дослідження Грітчіної Анни Іванівни відповідає пунктам 9, 10, 12–14 “Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р., № 567, а її автор – Грітчіна Анна Іванівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.07 – теорія і методика виховання.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук,
професор,
завідувач кафедри методики
викладання іноземних мов
Рівненського державного
гуманітарного університету

РДГУ
Засвідчую
Начальник загального відділу
О. В. Моголо

О.В. Безкоровайна